

UZASADNIENIE

Do Sądu Okręgowego w Toruniu wpłynął pozew (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowej w T. przeciwko pozwanym: (...) spółce z o.o. w G., T. P. i R. Z., aby zapłacili solidarnie powodowi z weksla w postępowaniu nakazowym kwotę 96.173,80 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w transakcjach handlowych od dnia 5 marca 2021 roku do dnia zapłaty i kosztami postępowania. W uzasadnieniu pozwu pełnomocnik powoda wskazał, iż prowadzi działalność gospodarczą pod firmą (...) spółka z o.o. spółka komandytowa zajmującą się działalnością agentów i brokerów ubezpieczeniowych. Pozwany (...) spółka z o.o. w G. także prowadzi działalność gospodarczą, której przedmiotem jest także między innymi działalność agentów i brokerów ubezpieczeniowych. Strony zawarły w dniu 1 września 2018 roku umowę partnerską nr (...), która polegała na zleceniu przez powoda pozwanemu (...) spółka z o.o. wykonywanie w jego imieniu czynności agencyjnych w zakresie dystrybucji ubezpieczeń na rzecz zakładów ubezpieczeń, z którymi powód ma zawarte umowy agencyjne. Zgodnie z zawartą umową pozwany codziennie miał obowiązek wystawiania kart pracy – kart OR, w których dokumentował ile dany agent wystawił polis i w jakiej kwocie oraz jaką kwotę pobranych składek agent powinien przekazać do powoda. Zgodnie z §7 ust. 1 umowy, pozwany (...) spółka z o.o. był zobowiązany do przekazywania na rachunek (...) składek za zawarte ubezpieczenia, we wskazanych w umowie terminach. Pozwany jednak nie rozliczył się z tych składek. Pozwany do dnia wniesienia pozwu nie uregulował zobowiązania wynikającego z dokumentów OR. Zabezpieczeniem należytego wykonania umowy partnerskiej nr (...) był weksel in blanco wystawiony przez spółkę (...) i poręczony przez pozwanych T. P. i R. Z.. W związku z brakiem zapłaty, powód dnia 18 listopada 2020 roku wypełnił weksle zgodnie z poczynionymi ustaleniami oraz wystosował do pozwanych wezwania do ich wykupu. Oba weksle zostały wypełnione na kwotę 96.173,80 zł, na którą składają się: należność główna w kwocie 92 066,59 zł oraz skapitalizowane odsetki ustawowe za opóźnienie w transakcjach handlowych obliczone na dzień przed dniem wypełnienia weksli, tj. 17 listopada 2020 roku w kwocie 4107,21 zł.

Jednocześnie w pozwie powód podniósł zarzut potrącenia na łączną kwotę 21.242,51 zł. Powód w dniu 9 września 2020 roku dokonał potrącenia części swojej wierzytelności w kwocie 113.309,10 zł z wierzytelnością pozwanego na łączną kwotę 21 242,51 zł. Po kompensacie należności pozostaje do zapłaty wierzytelność powoda w wysokości 92.066,59 zł.

Nakazem zapłaty z dnia 9 marca 2021 roku w sprawie VI GNc 95/21, w postępowaniu nakazowym, Sąd Okręgowy w Toruniu nakazał pozwanym (...) spółce z o.o. w G., T. P. i R. Z., aby zapłacili solidarnie powodowi z weksla kwotę 96.173,80 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w transakcjach handlowych od dnia 5 marca 2021 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 4821 zł tytułem kosztów procesu, w tym kwotę 3617 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego, w terminie dwóch tygodni od doręczenia nakazu.

Zarzuty od powyższego nakazu złożyli wszyscy pozwani. W zarzutach pełnomocnik pozwanych domagał się uchylecia nakazu zapłaty i oddalenia powództwa w całości oraz zasądzenia od powoda na rzecz pozwanych zwrotu kosztów postępowania z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego. W uzasadnieniu zarzutów pełnomocnik pozwanych przyznał, iż strony łączyła umowa partnerska. Z treści pozwu i z załączonych dokumentów nie ma, w ocenie pełnomocnika pozwanych możliwości weryfikacji, dochodzonej w pozwie kwoty, a co za tym idzie nie jest możliwe ustalenie prawidłowości wyliczenia roszczenia powoda. W tej sytuacji, w ocenie pełnomocnika pozwanych weksel prawdopodobnie został wystawiony nieprawidłowo, co winno doprowadzić do oddalenia powództwa w całości. Z przedłożonych do pozwu dokumentów (...), nie wynika w stosunku do jakich kwot powstała zaległość w wpłacie na rzecz powódki, ani też w zakresie jakich kwot nastąpiło opóźnienie w płatności, upoważniające do naliczenia kary umownej w wysokości 1% dziennie (stosownie do postanowień § 10 pkt 10 umowy). Nie ma również możliwości weryfikacji za jaki okres opóźnienia w płatności nastąpiło naliczenia kary umownej. Pełnomocnik pozwanych zakwestionował także prawidłowość naliczenia pozwanym kary umownej, która w świetle art. 483§1 k.c. jest niedopuszczalna w stosunku do zobowiązań pieniężnych.

Strona pozwana podniosła, iż z faktu dokonania przez powódkę potrącenia

bezspornej wierzytelności, przysługującej (...) spółka z o.o. w stosunku do powoda w kwocie 21.242,51 zł, wynika szereg implikacji prawnych w sposób bezpośredni wpływając na wzajemne rozliczenia stron, a w konsekwencji na wadliwość wypełnionego weksla. Przepis art. 499 zd. 2 k.c. odnosi powstanie skutków potrącenia do chwili, kiedy potrącenie stało się możliwe, czyli kiedy doszło do powstania stanu potrącalności. Wobec tak określonej mocy wstecznej oświadczenia o potrąceniu za niebyłe należy uznać te skutki prawne, których założeniem było istnienie umorzonych przez potrącenie wierzytelności w czasie pomiędzy powstaniem stanu potrącalności a złożeniem oświadczenia o potrąceniu. Do skutków tych należy wiele następstw opóźnienia lub zwłoki zaistniałych we wspomnianym czasie, a mianowicie: obowiązek zapłaty odsetek za opóźnienie (art. 481 k.c.), obowiązek naprawienia szkody wynikłej ze zwłoki (art. 477§1 k.c., art. 491§1k.c.), możliwość nieprzyjęcia świadczenia i żądania naprawienia szkody wynikłej ze zwłoki (art. 477 § 2 k.c.). W rezultacie dłużnik umorzony przez potrącenie wierzytelności, który zapłacił odsetki za opóźnienie lub odszkodowanie za zwłokę, będzie mógł domagać się zwrotu zapłaconej sumy na podstawie przepisów o nienależnym świadczeniu (art. 410k.c.). W następstwie potrącenia dochodzi także do utraty przez wierzyciela możliwości odstąpienia od umowy z powodu zwłoki dłużnika (art. 491-492 k.c.) zaistniałej po powstaniu stanu potrącalności.

Przekładając powyższe konsekwencje zasady retroaktywności na stan faktyczny niniejszej sprawy, pełnomocnik pozwanych wskazał, iż niezapłacone przez powódkę faktury z maja, czerwca i lipca 2020 r., stały się bezsprzecznie wymagalne w okresie, w którym powódka naliczała kary umowne za nierozliczenie się z pobranych składek i naliczała odsetki, co jednoznacznie świadczy, iż naliczenia te były dokonane w sposób nieuprawniony.

Tym samym powódka nie wykazała kwoty dochodzonego roszczenia, ani też istnienia wierzytelności w kwocie na którą został wystawiony weksel. Mając na uwadze powyższe, powództwo, zdaniem pełnomocnika pozwanych, jako oparte na wadliwie wypełnionym wekslu winno zostać oddalone w całości.

Pismem z dnia 29 kwietnia 2021 roku pełnomocnik powódki odnosząc się do zarzutów pozwanych podtrzymał swoje stanowisko.

Na rozprawie w dniu 22 września 2021 roku pełnomocnik pozwanych uznał roszczenie co do kwoty 51.570,10 zł i jednocześnie wniósł o oddalenie powództwa w pozostałym zakresie wskazując na niedopuszczalność naliczania kar umownych w odniesieniu do zobowiązań pieniężnych.

Sąd ustalił, co następuje:

(...) spółka z o.o. spółka komandytowa w T. oraz (...) spółka z o.o. w G. prowadzą działalność gospodarczą w zakresie działalności ubezpieczeniowej. W dniu 1 września 2019 roku powód zawarł ze spółką (...) spółka z o.o. w G. umowę partnerską nr (...). Na podstawie zawartej umowy powód zlecił pozwanej spółce wykonywanie w jego imieniu czynności agencyjnych w zakresie zawierania i pośredniczenia w zawieraniu umów ubezpieczenia na rzecz zakładów ubezpieczeń, z którymi powód miał zawarte umowy agencyjne.

Dowód: umowa partnerska k – 39 i n.

Okoliczność niesporna

Pracownicy pozwanej spółki mieli obowiązek okresowego sporządzania raportów OR obrazujących ich pracę. Dokument OR to tzw. karta pracy – raport sprzedaży dziennej w danej placówce. Każda karta zawierała informację o wszystkich sprzedanych polisach i przyjętych danego dnia składkach. Zgodnie z §6 umowy czynność będące przedmiotem umowy miały być wykonywane w lokalu partnera (pozwanego), w którym nie może być prowadzona inna działalność gospodarcza. (...) ponosił wszelkie koszty prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej w tym obsługi informatycznej kurierskiej, materiałów reklamowych otrzymywanych od powoda. Zgodnie z §7 umowy partner zobowiązany był do przekazywania na rachunek (...) składek za zawarte ubezpieczenia w każdy poniedziałek za umowy zawarte w czwartek, piątek i sobotę. W każdy czwartek za umowy zawarte w poniedziałek, wtorek i środę.

(...) zobowiązywał się do dokonywania wpłat należnych składek na wskazane konto bankowe. Wpłata na konto (...) musiała zawierać numer karty pracy i być zgodna ze składakami wynikającymi z karty pracy.

Dowód: umowa o współpracy k – 39 i n.

zeznanie świadka A. T. k – 168

zeznanie świadka A. O. k – 173

zeznanie świadka A. R. k-185

Zgodnie §7 ust. 5 umowy pozwany był zobowiązany do doręczenia do powoda osobiście lub przesyłką kurierską za potwierdzeniem odbioru następujących dokumentów:

- 1) karty pracy,
- 2) kopie dowodów wpłat przelewów składek zainkasowanych przez partnera,
- 3) oryginały wniosków o ubezpieczenie,
- 4) kopie wydanych polis,
- 5) zaświadczenia o nabytych zniżkach
- 6) kopie wydanych duplikatów polis,
- 7) oryginały i kopie polis anulowanych,
- 8) potwierdzone przez ubezpieczającego aneksy korygujące do polis,
- 9) umowy sprzedaży przedmiotu ubezpieczenia,
- 10) wypowiedzenia polis.

W przypadku przekazania do centrali (...) niezarejestrowanych w systemie ewidencyjnym (...) przez partnera zawartych umów, partner miał zostać obciążony karą umowną w wysokości 20 zł netto za każdą niezarejestrowaną polisę (§7 ust.7 umowy). Umowa przewidywała także obciążanie odpowiedzialnością partnera za nieterminowe przekazywanie składek do (...). Zgodnie z §10 i 11 umowy w przypadku nierozliczenia się przez partnera ze składki w ustalonym terminie (...) był uprawniony do wstrzymania wydawania partnerowi druków ścisłego zarachowania oraz naliczania kary umownej w wysokości 1% od kwoty nierozliczonej za każdy dzień opóźnienia. W przypadku nierozliczenia się przez partnera z polis i dokumentów ubezpieczeniowych w ustalonym terminie (...) uprawniony był do naliczania kar umownych w wysokości 500 zł za każdy dzień opóźnienia.

Dowód: umowa partnerska k – 39 i n

zeznanie świadka A. T. k – 168

zeznanie świadka A. O. k – 173

zeznanie świadka A. R. k-185

Zabezpieczeniem należytego wykonania umowy był weksel in blanko wystawiony przez (...) spółka z o.o. w G. i poręczony przez T. P. i R. Z..

Dowód: okoliczność niesporna

Weksel k - 124

(...) spółka z o.o. w G. zaprzestało przekazywania składek pobranych od ubezpieczonych na rzecz powoda. Zaległość z tego tytułu na 9 czerwca 2021 roku wyniosła 51.570,10 zł.

Dowód: zeznanie świadka A. T. k – 168

zeznanie świadka A. O. k – 173

zeznanie świadka A. R. k-185

Powyzsza należność wiązała się z wystawionymi kartami OR o numerach:

1. (...),

1. (...),

2. (...),

3. (...),

4. (...),

5. (...),

6. (...),

7. (...),

8. (...),

9. (...),

10. (...),

11. (...),

12. (...),

13. (...),

14. (...),

15. (...),

16. (...),

17. (...),

18. (...),

19. (...),

20. (...),

21. (...),

22. (...),
23. (...),
24. (...),
25. (...),
26. (...),
27. (...),
28. (...),
29. (...),
30. (...),
31. (...),
32. (...),
33. (...),
34. (...),
35. (...),
36. (...),
37. (...),
38. (...),
39. (...),
40. (...),
41. (...),
42. (...),
43. (...),
44. (...),
45. (...),
48. (...),
48. (...),
49. (...),
50. (...),
51. (...),

52. (...),

53. (...),

54. (...),

55. (...).

Dowód: kart OR k- 67 i n.

W związku z brakiem terminowej wpłaty pobranych przez pozwaną spółkę składek związanych z zawartymi umowami ubezpieczeniowymi, powód wystawił notę księgową nr (...) na kwotę 30.411 zł i nr (...) na kwotę 28728 zł z tytułu naliczenia kar umownych.

Dowód: noty obciążeniowe k -65 i 66

W związku z brakiem zapłaty, powód dnia 18 listopada 2020 roku wypełnił weksle zgodnie z zawartą umową przeciwko pozwanej spółce oraz poręczycielom oraz na kwotę 96 173,80 zł. Na powyższą należność składały się suma nieprzekazanych składek i kary umowne. Należność ta została pomniejszona o 21.242,51 zł. Powód w dniu 9 września 2020 roku dokonał potrącenia części swojej wierzytelności w kwocie 113.309,10 zł z wierzytelnością pozwanego potrącił z należnością pozwanego w wysokości 21.242,51zł. Jednocześnie powód ustalił, iż po dokonanych potrąceniu pozwanemu winni mu zapłacić kwotę 92.066,59 zł oraz kwotę 4107,21 zł tytułem skapitalizowanych odsetek ustawowych za opóźnienie w transakcjach handlowych za okres przed wypełnieniem weksla tj. do 17 listopada 2020 roku.

Dowód: okoliczność niesporna

Sąd zważył, co następuje:

Powyższy stan faktyczny został ustalony w oparciu o zeznania świadków A. R., A. T., A. O., złożonych do akt dokumentów.

Sąd uznał za w pełni wiarygodne zeznania świadków A. R., A. T. i A. O. za w pełni wiarygodne. Zeznania te są spójne, logiczne i konsekwentne. Świadkowie są pracownikami powodowej spółki i wskazali, iż zaległość pozwanego wynikająca z nieprzekazanych składek wynosi 51.570,10 zł. Zeznania te w pełni korespondują ze złożonymi do akt kartami OR.

Sąd uznał za w pełni wiarygodne dokumenty złożone do akt sprawy. Żadna ze stron nie kwestionowała prawdziwości dokumentów. Ich prawdziwość nie budziła również wątpliwości Sądu.

Nie budzi wątpliwości Sądu, iż powoda i pozwaną spółkę łączyła umowa agencyjna. Zgodnie z art. 758 i n. k.c. przez umowę agencyjną przyjmujący zlecenie (agent) zobowiązuje się, w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa, do stałego pośredniczenia, za wynagrodzeniem, przy zawieraniu z klientami umów na rzecz dającego zlecenie przedsiębiorcy albo do zawierania ich w jego imieniu. Szczegółowy zakres praw i obowiązków regulowała między stronami umowa partnerska z dnia 1 września 2018 roku.

Powód w omawianej sprawie dochodził kwoty 96.173,80 zł, na która to kwotę wypełnił weksel wystawiony przez pozwaną spółkę i poręczony przez pozostałych pozwanych. Na dochodzoną pozwem kwotę składała się należność z tytułu nieprzekazanych, a pobranych przez pozwanego składek w kwocie 51.570,10 zł i kary umowne jakimi powód obciążył pozwaną spółkę za nieterminowe przekazanie powyższych składek zgodnie z umową.

Pozwani uznali roszczenie co do kwoty 51.570,10 zł i zakwestionowali je w pozostałym zakresie wskazując na niedopuszczalność nałożenia kary umownej w zobowiązaniach pieniężnych. Dodatkowo wskazali, iż z treści pozwu

jak i załączonych dokumentów nie jest możliwe ustalenie prawidłowości wyliczenia wysokości zobowiązania obciążającego pozwaną ponad uznaną kwotę.

W ocenie Sądu Okręgowego roszczenie powoda zasługiwało na uwzględnienie do kwoty uznanej przez pozwaną tj. do 51.570,10zł. Z zebranego w sprawie materiału dowodowego tj. załączonych dokumentów i zeznań świadków jednoznacznie wynika, iż uznana przez pozwaną kwota odpowiada nieprzekazanym i pobranym przez pozwaną spółkę składkom w związku z zawartymi umowami ubezpieczenia. Wątpliwości jednak budzi prawidłowość obciążenia pozwaną karami umownymi za nieterminowe przekazanie składek. Powyższa kara umowna została naliczona na podstawie §10 ust. 10 umowy, przewidującego możliwość obciążenia partnera (pozwaną spółkę) karą w wysokości 1% dziennie od kwoty nierozliczonej w terminie składki za każdy dzień opóźnienia. Zgodnie z art. 483§1 k.c. kara umowna może być zastrzeżona na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania tylko zobowiązania niepieniężnego. Powyższy przepis wprost wskazuje na możliwość zastrzeżenia kary umownej wyłącznie w odniesieniu do zobowiązań niepieniężnych. Nie można zatem konstruować kar umownych do zobowiązań o charakterze pieniężnym. Pogląd taki wyraził także Sąd Najwyższy w uchwale siedmiu sędziów z dnia 20 listopada 2019 roku w sprawie III CZP 3/19. Sąd Okręgowy w Toruniu w pełni podziela powyższe stanowisko. Zgodzić się należy z pełnomocnikiem pozwanego, iż w istocie obowiązek przekazania przez pozwaną spółkę pobranych składek na ubezpieczenie w związku z zawartymi przez nią jako agenta umowami ubezpieczenia ma charakter zobowiązania pieniężnego. W tej sytuacji niedopuszczalne jest zastrzeżenie kary umownej na wypadek nieterminowego wykonania tego obowiązku.

Mając powyższe okoliczności na uwadze Sąd zasądził niesporną kwotę 51.570,10 zł i oddalił powództwo w pozostałym zakresie. W ocenie Sądu Okręgowego załączone do akt dokumenty nie pozwalają na wyliczenie ewentualnych innych należności powoda (np. z tytułu naliczonych i skapitalizowanych odsetek ustawowych za opóźnienie w transakcjach handlowych) i wobec braku inicjatywy dowodowej powoda w tym zakresie roszczenia te podlegały oddaleniu.

W omawianej sprawie Sąd wydał nakaz w postępowaniu nakazowym. Stosownie do art. 493§4 k.p.c. jeśli zachodzą podstawy do odrzucenia pozwu lub umorzenia postępowania, sąd z urzędu postanowieniem uchyla nakaz zapłaty i wydaje odpowiednie rozstrzygnięcie. W innym przypadku sąd wydaje wyrok, którym w całości lub części utrzymuje nakaz zapłaty w mocy albo go uchyla i orzeka o żądaniu pozwu. W omawianej sprawie zachodziła zatem konieczność uchylenia nakazu zapłaty i orzeczenia o żądaniu pozwu. O odsetkach Sąd orzekł stosownie do żądania pozwu i art. 481 k.c. w zw. z art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 2013 roku o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (t.j. Dz. U z 2021 roku, poz. 424) zasądając je od chwili wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

O kosztach Sąd orzekł stosownie do art. 100 k.p.c. rozdzielając je stosunkowo do stopnia w jakim każda ze strony wygrała i przegrała sprawę. Powód wygrał sprawę w 53,6% i przegrał w 46,4%. W toku postępowania powód poniósł koszty opłaty sądowej w wysokości 1203 zł i koszty pełnomocnika 5417 zł (razem – 6620 zł). Pozwanego obciążały koszty 3607 zł z tytułu opłaty od zarzutów od nakazu zapłaty oraz koszty pełnomocnika w wysokości 5417 zł (razem 9024zł). Koszty wynagrodzenia pełnomocników ustalone zostały zgodnie z §2 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018 roku, poz. 265.) z uwzględnieniem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa (17zł). Skoro powód wygrał w 53,6% sprawę to należy mu się zwrot kosztów w tym procencie a zatem w kwocie 3548,32 zł ($6620 \times 53,6\% = 3548,32$ zł). Pozwanemu, który wygrał sprawę w 46,4% należy się stosunkowy zwrot kosztów w wysokości 4187,13zł ((...) $46,4\% = 4187,13$ zł). Po wzajemnym potrąceniu powyższych kwot pozwaną winni zwrócić powodowi kwotę 638,81 zł z tytułu poniesionych kosztów postępowania.

SSO Wojciech Modrzyński